

Medvědi, medvídci ... a jejich kamarádi

Hlavní budova muzea na Florenci 21.11.2007 – 24.2.2008

Autorka výstavy: Alena Doležalová

Medvídek, tato přítulná a přitom nenápadná plyšová hračka, je pro většinu z nás samozřejmým symbolem dětských let. Kdyby se o její oblíbenosti konala anketa, stal by se k patrně nejúspěšnější zvířátkem dvacátého století. Možná, že se o takovou popularitu zasloužil jeho dobrácký pohled, který přináší pohodu a klid do dětské duše. Dospělí lidé nostalgicky vzpomínají na časy, kdy ho objímali a šeptali mu své malé velké radosti i starosti. A je třeba dodat, že si našel cestu k srdcím kluků a holčiček před více než sto lety.

Přehledka těch nejzajímavějších exponátů

Díky autorce této výstavy – paní Aleně Doležalové, která vloni v listopadu uspořádala v prostorách Muzea hl. města Prahy úspěšnou výstavu „Panenky našich babiček,“ se máme opět na co těšit. Ve vitrínách se návštěvníkům představí přibližně 500 medvědů, medvídků a také jejich kamarádů (jiných zvířátek), které byly vyrobeny v rozmezí od roku 1910 do r. 2000. A. Doležalová, jež je členkou Klubu sběratelů kuriozit, preferuje ve své sbírce především ty, které získávala jako dary od významných osobností v 50. letech a později. Oblíbila si tedy především medvídky z první poloviny dvacátého století, jež jsou většinou německé a anglické proveniencí. Sama k tomu říká:

„Můj první sbírkový medvídek je z roku 1910. Dostala jsem jej od jedné starší dámy – hraběnky z Chrástu u Plzně. Víím, že mě tehdy na něm zaujala pohyblivost jeho končetin i hlavy, tihle starší medvědi (z počátku 20. století a v první jeho půlce) se prostě mohli rozhybat v celé své kráse, takže o to víc byli dětem milejší. Když jsem se stala dámskou krejčovou, má sbírka povážlivě rostla, neboť k nám chodily šít takové tehdejší celebrity jako třeba Eva Pilarová, Eva Olmerová, Jaroslava Obermaierová a další. Dostávaly od ctitelů a ctitelek různé plyšáky a vždycky se s námi o ně podělily...“

Podle A. Doležalové sbírka, kterou nyní Muzeum hl. města návštěvníkům představuje, však obsahuje i medvídky, jejichž dárci byli lidé neznámí. „Protože se o mě nějak rozkřiklo, že chovám lásku nejenom k panenkám, lidé mi často přinášeli tyto chundelaté hračky jako jakési dědictví po svých babičkách, maminkách, příbuzných i známých, byť některé ty exempláře nesly stopy značné omšelosti, byly seprány, leckteré se přímo rozpadaly a měly skončit třeba kvůli molům v popelnici. Opravovala jsem je a měla jsem z nich potom radost, že byly vlastně zachráněny. A čím víc byli ti „znovuzrození“ medvídci starší, tím se stali cennějšími. A také jsem zjišťovala, z jakého jsou materiálu, jaký je jejich celkový vzhled, dnes by se řeklo design, protože mnohé z nich navrhli výtvarníci jak tuzemští, tak třeba z Německa, USA nebo z Velké Británie. Obvykle se výrobní vycpávkou staly piliny, sláma, seno, avšak ve sbírce mám také medvědy zhotovené z keramiky, celuloidu nebo i ze skla či z cínu, s nimiž si hrály starší děti.“

Jak již bylo řečeno, na výstavě budou k vidění medvídci, jejichž datum vzniku se vztahuje k první polovině minulého století, ale také ti novodobí (od 50. let do r. 2000). „Pokud jsem některé získala z obchodní sítě, objednávala jsem si je pouze podle katalogové nabídky,“ doplňuje sběratelka.

A nejmenší a největší medvídek? Miniaturou z této komodity je půlcentimetrová šelmička, největší medvěd měří 140 cm, pochází z r. 1950 a byl vystaven ve vánoční výloze jednoho pražského obchodního domu.

Z „medvědích“ dějin

Medvídek se narodil 23. října 1902 v továrně na plyšové hračky v městečku Giengen

nedaleko německého Ulmu. Jeho předchůdci měli většinou jednoduchou nepohyblivou konstrukci. Nanejvýš je bylo možné táhnout za sebou na kolečkách jako vozík. Nový plyšový medvídek měl působit přirozeným dojmem, a proto byl vybaven volně pohyblivými končetinami. Autorem nové konstrukce, v níž byly jednotlivé části hračky propojeny pomocí provázků, byl Richard Steiff. První exemplář dostal výrobní označení „55 PB“ kde „P“ znamená plyšový a „B“ pohyblivý (beweglich).

Při první veřejné prezentaci na lipském jarním veletrhu v roce 1903 se zpočátku zdálo, že nový medvídek zůstane na pultech jako neprodejný ležák. Až v úplném závěru výstavy upoutal pozornost nákupčího jedné americké firmy natolik, že ihned objednal 3000 kusů. Po prvním impulsu se začaly obchody zvolna rozbíhat a v roce 1907 již opustilo Steiffovu továrnu v Geingenu 975 000 plyšových medvídků. Devadesát procent produkce směřovalo do USA.

A když už je řeč o Spojených státech amerických, medvídek má také cosi společného s jejich národními parky. Vztahuje se k tomu jedna epizoda: v listopadu roku 1902 chtěli organizátoři honu na medvědy přivést tehdejšímu prezidentovi Theodorovi Rooseveltovi, který neměl lovecké štěstí, na dostřel chyceného medvěda. Roosevelt rozhořčeně odmítl a událost byla potom uveřejněna v listu Washington Post. Prezident tak získal novou tvář jako ochránce přírody (během jeho funkčního období bylo vyhlášeno za rezervaci území v rozloze 800 000 m²) a medvěd se stal symbolickou figurou, která toto úsilí doprovázela..

Plyšový medvěd záhy dostal podle svého ochránce novou přezdívku „Teddy.“ V anglicky a německy mluvících zemích ho dnes znají jen pod tímto jménem (teddy, bear, Teddybear) a málokdo si přitom uvědomuje souvislost s americkým státníkem.

Kontakt: Alexander Lukeš, odd. prezentace, 602 979 661,

lukes@muzeumprahy.cz

Alena Doležalová: 605 349 979